

HØJESTERETS DOM

afsagt onsdag den 21. maj 2025

Sag BS-32672/2024-HJR

(2. afdeling)

Boet efter B

(advokat Christian Østergaard, beskikket)

mod

Civilstyrelsen

(advokat Paw Fruerlund)

I tidligere instanser er afsagt dom af Skifteretten i Herning den 25. april 2023 (BS-32514/2022-HER) og af Vestre Landsrets 1. afdeling den 12. marts 2024 (BS-23008/2023-VLR).

I pådømmelsen har deltaget 5 dommere: Michael Rekling, Jan Schans Christensen, Lars Apostoli, Ole Hasselgaard og Mohammad Ahsan.

Sagen er behandlet skriftligt, jf. retsplejelovens § 387.

Påstande

Appellanten, boet efter B, har gentaget sin påstand om, at indstævnte, Civilstyrelsen, skal afstå al arv efter afdøde, A, til boet efter B, subsidært et mindre beløb.

Civilstyrelsen har påstået stadfæstelse af landsrettens dom.

Supplerende sagsfremstilling

Afdøde A havde i et anfægteligt testamente af 24. juli 1981 anført følgende:

"Til B! Disse penge – samt alt andet, jeg ejer, må være dit – jeg vil gerne, at du bruger pengene på din egen trætte krop. Jeg har sparet dem fra, Øre på øre gennem 60 år, der er betalt skat af dem, så du skal bruge dem på dig selv. Blir der en lille rest, så lad dem gå til "Foreningen for værgeløse dyr" v. Ole Aagaard, Amager og til "Forsøgsdyrenes Værn" v. Søgaard i Søborg.

Men tag dig en god rekreation for dem – og TAK for alt i dette liv.

A.

Pengene skal jo ikke opgives nogetsteds, da der er betalt skat af dem.

Til B

Til eventuelle myndigheder! Vær venlig at respektere dette brev's indhold fuldt ud, tak."

Retsgrundlag

Arvelovens § 94, § 95, stk. 1 og 2, og stk. 3, nr. 1, er sålydende:

"§ 94. Arveret tilkommer, medmindre andet er bestemt ved testamente, den, som lever ved arveladerens død, eller som er undfanget forinden og senere bliver levende født.

Stk. 2. Er to, som havde arveret efter hinanden, døde, uden at det vides, hvem der er død først, anses den ene ikke for at have overlevet den anden.

§ 95. Er der ingen arvinger efter loven eller testamente, tilfalder afdødes formue staten.

Stk. 2. Hvis arven tilfalder staten, kan justitsministeren eller den, justitsministeren bemyndiger dertil, efter anmodning bestemme, at arven skal fordeles i overensstemmelse med bestemmelserne i et anfægteligt testamente, hvis testamentet må antages at være udtryk for afdødes sidste vilje.

Stk. 3. Hvis arven tilfalder staten og forholdene særligt taler for det, kan justitsministeren eller den, justitsministeren bemyndiger dertil, endvidere efter anmodning afstå arven helt eller delvis til

1) afdødes samlever,".

Anbringender

Boet efter B har gjort gældende navnlig, at arvelovens § 95 skal undergives en arveretlig fortolkning, hvilket indebærer, at overlevelseskravet i § 94 – der er et grundlæggende kriterium inden for arveretten – også finder anvendelse ved afgørelser efter § 95. Det indebærer, at det afgørende tidspunkt for vurderingen

af, om betingelserne for afståelse af arv er opfyldt, er arveladerens dødstidspunkt. Et retskrav på arven på grundlag af et anfægteligt testamente eller efter en samlever erhverves således straks ved arveladerens død.

En fortolkning, hvorefter retskravet på arv først erhverves på det tidspunkt, hvor Civilstyrelsen træffer afgørelse om afståelse, kan ikke udledes af forarbejderne til arvelovens § 95 og er heller ikke i overensstemmelse med arvelovgivningen generelt, hvorefter det er forholdene på arveladers dødstidspunkt, der er afgørende for et kravs opståen, uanset hvornår arveretten faktisk konstateres. Der er således ikke korrekt, når Civilstyrelsen anfører, at der er tale om en form for udskudt arvefald.

Den fortolkning af arvelovens § 95, som dødsboet gør gældende, understøttes i øvrigt af bestemmelsens forarbejder samt formålet med § 95, der ikke har været at tilgodese staten for enhver pris.

Hertil kommer, at det var i strid med grundsætningen om saglig forvaltning og de forvaltningsretlige principper om nova, at Civilstyrelsen tillagde det betydning, at B var afgået ved døden på afgørelsestidspunktet. Forvaltningen skal lægge de oprindelige faktiske omstændigheder til grund og kan ikke inddrage nye oplysninger i de tilfælde, hvor et retskrav er erhvervet på et tidligere tidspunkt end afgørelsestidspunktet.

Civilstyrelsen har gjort gældende navnlig, at statens afståelse af arv i medfør af arvelovens § 95, stk. 2 eller 3, er en form for udskudt arvefald, hvor arven først falder på tidspunktet for Civilstyrelsens afgørelse, idet modtageren først erhverver et krav på arven på dette tidspunkt.

B havde således ikke på tidspunktet for sin død erhvervet et retskrav på arven efter A, idet Civilstyrelsen ikke havde truffet afgørelse om at afstå arven i medfør af arvelovens § 95, stk. 2 eller 3. Der er derfor ikke noget retskrav, som Bs dødsbo kan indtræde i.

Hertil kommer, at statens afståelse af arv er en mulig, personlig ret, der forudsætter, at ansøgeren er i live på afgørelsestidspunktet og dermed i live til at modtage arven. Da der er tale om en personlig ret, kan ansøgerens arvinger ikke indtræde i denne ret. I modsat fald vil der ske en ugrundet berigelse af personer, der ikke har en sådan nær tilknytning til den afdøde som påkrævet efter arvelovens § 95.

Det er i øvrigt almindeligt antaget i retspraksis og den juridiske litteratur, at en forvaltningsmyndighed afhængigt af retsgrundlaget skal sikre, at afgørelsen træffes på baggrund af det faktum, som foreligger ved sagens afgørelse. Det føl-

ger forudsætningsvist af retsgrundlaget i denne sag, at Civilstyrelsens afgørelser træffes på grundlag af faktum på afgørelsestidspunktet.

Overlevelseskrauet i arvelovens § 94 fører ikke til, at boet har krav på, at staten afstår arven. Det skyldes, at det udtrykkeligt følger af arvelovens § 95, stk. 1, at arven i et tilfælde som det foreliggende, hvor der ikke er arvinger efter loven eller testamente, tilfalder staten.

Højesterets begrundelse og resultat

A døde den 2. december 2020 uden at efterlade sig arvinger efter loven og uden at have oprettet gyldigt testamente, hvorfor arven efter arvelovens § 95, stk. 1, tilfaldt staten. Bobestyreren i boet efter A anmodede den 22. januar 2021 Justitsministeriet (Civilstyrelsen) om at afstå arven til As samlever, B. Inden Civilstyrelsen traf afgørelse, afgik B ved døden.

Den 7. juni 2022 traf Civilstyrelsen afgørelse om, at der efter indholdet af et anfægteligt testamente af 24. juli 1981 ikke var grundlag for efter arvelovens § 95, stk. 2, at fordele arven efter A til fordel for boet efter B samt to dyreværnsforeninger.

Den 13. september 2022 fastholdt Civilstyrelsen, at der ikke var grundlag for at afstå arven efter § 95, stk. 2, og traf endvidere afgørelse om, at der ikke var grundlag for efter § 95, stk. 3, nr. 1 og 5, at afstå arven til boet efter B.

Sagen angår prøvelse af Civilstyrelsens afgørelser om ikke at afstå arv til dødsboet, og spørgsmålet er navnlig, hvilket tidspunkt der skal lægges til grund ved vurderingen af, om betingelserne i arvelovens § 95, stk. 2 og 3, for statens afståelse af arv er opfyldt.

Som anført af landsretten er der hverken i ordlyden af arvelovens § 95, stk. 2 eller 3, eller i bestemmelsernes forarbejder støtte for, at det ikke er forholdene på tidspunktet for Civilstyrelsens afgørelse, som skal lægges til grund ved vurderingen af, om betingelserne for at tage en anmodning om afståelse af arv til følge er opfyldt.

Heller ikke overlevelseskrauet i arvelovens § 94, stk. 1 – hvorefter arveret, medmindre andet er bestemt ved testamente, tilkommer den, som lever ved arveladerens død – kan føre til, at det ikke er forholdene på tidspunktet for afgørelsen, der skal lægges til grund. Et retskrav på, at staten afstår arv efter arvelovens § 95, stk. 2 og 3, opstår således først på det tidspunkt, hvor Civilstyrelsen træffer afgørelse om at afstå arven, og dermed ikke allerede ved arveladerens død.

Højesteret tiltræder herefter, at Civilstyrelsen ved afgørelserne om ikke at afstå arven har lagt vægt på, at B var afgået ved døden på tidspunktet for afgørelserne.

På denne baggrund og i øvrigt af de grunde, som landsretten har anført, stadfæster Højesteret landsrettens dom, således at Civilstyrelsen frifindes.

Under hensyn til sagens karakter og videregående betydning skal ingen af parterne betale sagsomkostninger for Højesteret til den anden part.

THI KENDES FOR RET:

Landsrettens dom stadfæstes.

Ingen af parterne skal betale sagsomkostninger for Højesteret til den anden part.